

Hariliku kivipuraviku (*Boletus edulis*) viljakehad on suured ja lihakad. Iseloomulik on jalal märgatav valkjas võrgutaoline muster

Tänavuse aasta seen on loodusesõbra hea tuttav

Eesti mükoloogiaühing valis mullu 10. detsembril peetud aastakoosolekul 2023. aasta seene. See on kergesti äratuntav ja laialt levinud harilik kivipuravik (*Boletus edulis*).

Kivipuraviku perekonda kirjeldas Carl Linné juba aastal 1753. Praeguses klassifikatsioonis on see nimetus kandnud ka seenerühmade nimetusesse: kivipuravik kuulub puravikuliste (*Boletaceae*) sugukonna puravikulaadsete (*Boletales*) seltsi, klassi *Agaricomycetes* kandseente hulgas. Perekond kivipuravik on küllaltki suurte (kuni 25 cm) lihakate viljakehadega, mille jalg ja kübar on tugevad, mistõttu mitmes keeles sisaldub tema nimetuses sõna „kivi“. Kübara all on ümarad, alguses valged, hiljem kollaseks muutuvad poorid (torukeste avad), kust väljuvad seeneeosed.

Iseloomulik on valkjas võrgutaoline muster jalal. Seeneliha on valge ega muuda katsumisel ja vigastamisel värvi. See tunnus eristab kivipuraviku perekonda mitmest teisest perekonnast puravikuliste sugukonnas. Kivipuravikud elavad sümbioosis

metsapuudega, moodustades nende juurtega ektomükoriisa, seenjuure.

Kõik sellesse seeneperekonda kuuluvad liigid on söödavad, aga seenelisel tuleb olla ettevaatlik ja vältida segiajamist eksitavalt sarnase, kuid vihamaitselise sapipuravikuga (*Tylopilus felleus*), kelle jalal olev võrk on tumepruun. Et neid perekondi eristada, võib suruda keeleotsa torukeste kihile: kui maitse on viha, siis on tegemist sapipuravikuga, mille tükk võib rikkuda kogu seeneroa.

Harilik kivipuravik on pähkel-, hele- või tumepruuni kübaraga seen. Niiskena on kübaranahk veidi kleepuv ja näib rasvane. Kübara all asetsevad peenikesed poorid, mis on esmalt valged, hiljem kollakad või heleoliivjad. Jalg on jäme ja silinderjas, altpoolt nuijas, jala ülemine osa on kaetud heleda peene võrguga. Harilik kivipuravik on Eestis väga sage peamiselt kuuse-segametsades ja kuusikutes. Viljakehi võime kohata pärast seenevihmasid augustist septembrini. Harilik kivipuravik moodustab seenjuure kuusega, aga ka kase, tamme ja männiga. See mõjutab seene levikut Eestis.

Hariliku kivipuravikuga sarnaneb eelkõige liivastes männikutes kasvav männi-kivipuravik (*Boletus pinophilus*), mis elab sümbioosis männiga ja mille tume-punakaspruun kübar on tugevalt kurruline. Männi-kivipuravik on väga tüse ja tugev seen ning tema jalg on kaetud samuti peene võrguga. Ka see liik on väga armastatud söögiseen.

Hariliku kivipuravikuga sarnaneb ka võrk-kivipuravik (*Boletus reticulatus*), mis kasvab meil sarapikes ja tammikutes, olles sagedasem Lääne- ja Põhja- Eestis. Seene kübar on kollakas- kuni tumepruun, torukesed noorelt valged ja hiljem oliivkollased, nuijal jalal on üleni nähtav võrk ja erinevalt harilikust kivipuravikust on sellel liigil kübaranahk tuhmim ja matim.

Selle aasta seen harilik kivipuravik on paljude seenekorjajate lemmik, väga maitsev söögiseen, mida võib kohe pannile panna. Kindlasti saab temast hea seenekastme ja mõnusa marinaadiroa, mida talvel hea võtta. Nii mõnegi seenelise arvates on väga noored pähklise maiguga viljakehad isegi toorelt head. Loodame head seenaastat ja õpime peale hariliku kivipuraviku tundma ka tema lähisugulasi!

**Eesti mükoloogiaühing /
Loodusajakiri**